

EDUSKUNNAN VASTAUS 261/2002 vp

Hallituksen esitys rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 44/2002 vp).

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi.
2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää, täyttääkö blankorangaistussäännökset rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi.
3. Eduskunta edellyttää, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syntykeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon.

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 28/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lausumat:

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 1 luvun 13 §:n 3 momentti, 2 luvun 1 § ja 13 §:n 2 momentti, 2 b luvun 1 ja 2 § sekä 39 luvun 7 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 13 §:n 3 momentti laissa 626/1996, 2 luvun 1 § laeissa 792/1989, 651/1991 ja 1056/1996, 13 §:n 2 momentti laissa 352/1990, 2 b luvun 1 ja 2 § laissa 520/2001 ja 39 luvun 7 § laissa 769/1990,

muutetaan 3—6 luku, 7 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentti, 10 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta, 17 luvun 23 §:n 1 momentti ja 48 a luvun 6 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3—6 luku niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen, 7 luvun 3 §:n 2 ja 3 momentti laissa 697/1991, 10 luvun 1 §:n 2 momentin 2 kohta laissa 875/2001, 17 luvun 23 §:n 1 momentti laissa 563/1998 ja 48 a luvun 6 §:n 2 momentti laissa 515/2002, sekä

lisätään 2 b luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 520/2001, uusi 3 momentti, 7 lukuun siitä lailla 751/1997 kumotun 7 §:n tilalle uusi 7 §, 45 luvun 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 559/2000, uusi 2 momentti sekä lukuun uusi 26 a ja 26 b § sekä 26 a §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

2 b luku

Ehdollinen vankeus

3 §

Ehdollisen vankeuden sisältö

Valinnasta ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välillä sekä ehdollisen vankeuden oheis seuraamuksista on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

3 luku

Rikosoikeudellisen vastuun yleisistä edellytyksistä

1 §

Laillisuusperiaate

Rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi.

Rangaistuksen ja muun rikosoikeudellisen seuraamuksen on perustuttava lakiin.

2 §

Ajallinen soveltuvuus

Rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin.

Jos tuomittaessa on voimassa toinen laki kuin rikosta tehtäessä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen.

Jos laki on tarkoitettu olemaan voimassa vain määrättynä aikana, sovelletaan sinä aikana tehtyyn tekoon tekohetkellä voimassa ollutta lakia, jollei toisin ole säädetty.

Jos lakiin sisältyvä rikossäännös saa täsmällisen sisältönsä muualta laista tai sen nojalla annetuista säännöksistä tai määräyksistä, teon rangaistavuus arvioidaan tekohetkellä voimassa olleiden säännösten tai määräysten perusteella, jollei laissa ole toisin säädetty tai jollei uusi sääntely osoita suhtautumisen teon rangaistavuuteen muuttuneen.

3 §

Laiminlyönnin rangaistavuus

Laiminlyönti on rangaistava, jos rikoksen tunnusmerkistössä niin nimenomaan määrätään.

Laiminlyönti on rangaistava myös, jos tekijä on jättänyt estämättä tunnusmerkistön mukaisen seurauksen syntymisen, vaikka hänellä on ollut erityinen oikeudellinen velvollisuus estää seurauksen syntymisen. Tällainen velvollisuus voi perustua:

- 1) virkaan, toimeen tai asemaan;
- 2) tekijän ja uhrin väliseen suhteeseen;
- 3) tehtäväksi ottamiseen tai sopimukseen;
- 4) tekijän vaaraa aiheuttaneeseen toimintaan; tai
- 5) muuhun niihin rinnastettavaan syyhyyn.

4 §

Vastuukärä ja syyntakeisuus

Rangaistusvastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt viisitoista vuotta ja on syyntakeinen.

Tekijä on syyntakeeton, jos hän ei tekohetkellä kykene mielisairaudesta, syvän vajaamielisyyden taikka vakavan mielenterveyden tai tajunnan häiriön vuoksi ymmärtämään tekonsa tosiasiallista luonnetta tai oikeudenvastaisuutta taikka hänen kykynsä säädellä käyttäytymistään

on sellaisesta syystä ratkaisevasti heikentynyt (*syyntakeettomuus*).

Jollei tekijä ole 2 momentin mukaan syyntakeeton, mutta hänen kykynsä ymmärtää tekonsa tosiasiallinen luonne tai oikeudenvastaisuus taikka säädellä käyttäytymistään on mielisairauden, vajaamielisyyden taikka mielenterveyden tai tajunnan häiriön vuoksi teko hetkellä merkittävästi alentunut (*alentunut syyntakeisuus*), on rangaistusta määrättäessä otettava huomioon, mitä 6 luvun 8 §:n 3 ja 4 momentissa säädetään.

Päihtymystä tai muuta tilapäistä tajunnan häiriötä, johon tekijä on saattanut itsensä, ei oteta syyntakeisuusarvioinnissa huomioon, ellei siihen ole erityisen painavia syitä.

Jos tuomioistuimien jättää rikoksesta syytetyn hänen mielentilansa vuoksi rangaistukseen tuomitsematta, tuomioistuimen tulee, jollei se ole ilmeisen tarpeeton, saattaa kysymys hänen hoidon tarpeestaan selvitettäväksi siten kuin mielenterveyslain (1116/1990) 21 §:ssä säädetään.

5 §

Syyksiluettavuus

Rangaistusvastuun edellytyksenä on tahallisuus tai tuottamus.

Jollei toisin säädetä, tässä laissa tarkoitettu teko on vain tahallisena rangaistava.

Mitä 2 momentissa säädetään, koskee myös muualla laissa tarkoitettua tekoa, josta ankarimmaksi rangaistukseksi on säädetty enemmän kuin kuusi kuukautta vankeutta tai jota koskeva rangaistussäännös on annettu tämän lain voimaantulon jälkeen.

6 §

Tahallisuus

Tekijä on aiheuttanut tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tahallaan, jos hän on tarkoittanut aiheuttaa seurauksen taikka pitänyt seurauksen aiheutumisesta varmana tai varsin todennäköisenä. Seuraus on aiheutettu tahallaan

myös, jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä.

7 §

Tuottamus

Tekijän menettely on huolimaton, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan (*tuottamus*).

Se, pidetäänkö huolimattomuutta törkeänä (*törkeä tuottamus*), ratkaistaan kokonaisarvostelun perusteella. Arvostelussa otetaan huomioon rikotun huolellisuusvelvollisuuden merkittävyys, vaarannettujen etujen tärkeys ja loukkauksen todennäköisyys, riskinoton tietoisuus sekä muut tekoon ja tekijään liittyvät olosuhteet.

Pikemmin tapaturmaan kuin tuottamukseen perustuvasta teosta ei rangaista.

4 luku

Vastuuvapausperusteista

1 §

Tunnusmerkistöerehdys

Jos tekijä ei teon hetkellä ole selvillä kaikkien niiden seikkojen käsilläolosta, joita rikoksen tunnusmerkistön toteutuminen edellyttää, tai jos hän erehtyy sellaisesta seikasta, teko ei ole tahallinen. Vastuu tuottamuksellisesta rikoksesta voi kuitenkin tulla kysymykseen tuottamuksen rangaistavuutta koskevien säännösten mukaan.

2 §

Kieltoerehdys

Jos tekijä erehtyy pitämään tekoaan sallittuna, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erehtymistä on pidettävä ilmeisen anteeksiannettavana seuraavien seikkojen vuoksi:

- 1) lain puutteellinen tai virheellinen julkistaminen;
- 2) lain sisällön erityinen vaikeaselkoisuus;

- 3) viranomaisen virheellinen neuvo; tai
- 4) muu näihin rinnastettava seikka.

3 §

Vastuusta vapauttavaa seikkaa koskeva erehdys

Jos tekoon ei liity jäljempänä 4—6 §:ssä tarkoitettua vastuuvapausperustetta, mutta tekotilanteeseen, sellaisena kuin tekijä sen perustellusti käsitti, olisi tällainen peruste liittynyt, häntä ei rangaista tahallisesta rikoksesta. Vastuu tuottamuksellisesta rikoksesta voi kuitenkin tulla kysymykseen tuottamuksen rangaistavuutta koskevien säännösten mukaan.

4 §

Hätävarjelu

Aloitettun tai välittömästi uhkaavan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet.

Jos puolustuksessa on ylitetty hätävarjeluun rajat (*hätävarjeluun liioittelu*), tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos olosuhteet olivat sellaiset, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hyökkäyksen vaarallisuus ja yllätyksellisyys sekä tilanne muutenkin.

5 §

Pakkotila

Muun kuin edellä 4 §:ssä tarkoitetun, oikeudellisesti suojattua etua uhkaavan välittömän ja pakottavan vaaran torjumiseksi tarpeellinen teko on pakkotilatekona sallittu, jos teko on kokonaisuutena arvioiden puolustettava, kun otetaan huomioon pelastettavan edun ja teolla aiheute-

tun vahingon ja haitan laatu ja suuruus, vaaran alkuperä sekä muut olosuhteet.

Jos oikeudellisesti suojatun edun pelastamiseksi tehtyä tekoa ei ole 1 momentin perusteella pidettävä sallittuna, tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos tekijältä ei kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon pelastettavan edun tarkeys, tilanteen yllätyksellisyys ja pakottavuus sekä muut seikat.

6 §

Voimakeinojen käyttö

Oikeudesta käyttää voimakeinoja virkatehtävän hoitamiseksi tai muun siihen rinnastettavan syyn vuoksi sekä oikeudesta avustaa järjestystä ylläpitämään asetettuja henkilöitä säädetään erikseen lailla.

Voimakeinoja käytettäessä saa turvautua vain sellaisiin tehtävän suorittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, joita on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon tehtävän tarkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutenkin.

Jos voimakeinojen käytössä on ylitetty 2 momentissa säädettyt rajat, tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa, jos on erittäin painavia perusteita katsoa, ettei tekijältä kohtuudella olisi voinut vaatia muunlaista suhtautumista, kun otetaan huomioon hänen asemansa ja koulutuksensa sekä tehtävän tarkeys ja tilanteen yllätyksellisyys.

7 §

Rangaistusvastuun lievennys

Vaikka tekijää ei tässä luvussa säädettyjen perusteiden nojalla kokonaan vapauteta rangaistusvastuusta, olosuhteet voidaan kuitenkin ottaa huomioon rangaistusvastuuta lieventävinä siten kuin 6 luvun 8 §:n 1 momentin 4 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään.

5 luku

Yrityksestä ja osallisuudesta

1 §

Yritys

Rikoksen yrityksestä rangaistaan vain, jos yritys on tahallista rikosta koskevassa säännöksessä säädetty rangaistavaksi.

Teko on edennyt rikoksen yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yritys on kysymyksessä silloinkin, kun sellaista vaaraa ei aiheudu, jos vaaran syntymättä jääminen on johtunut vain satunnaisista syistä.

Määrättäessä rangaistusta rikoksen yrityksestä sovelletaan, mitä 6 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään, jollei yritystä ole tapaukseen soveltuvassa rikossäännöksessä rinnastettu täytettyyn tekoon.

2 §

Yrityksestä luopuminen ja tehokas katuminen

Yrityksestä ei rangaista, jos tekijä on vapaaehtoisesti luopunut rikoksen täyttämisestä tai muuten estänyt tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen.

Jos rikoksessa on useita osallisia, yrityksestä luopuminen ja tehokas katuminen vapauttaa tekijän, yllyttäjän tai avunantajan vastuusta vain, jos hän on saanut myös muut osalliset luopumaan rikoksen täyttämisestä tai muuten kyennyt estämään tunnusmerkistössä tarkoitetun seurauksen syntymisen taikka muulla tavalla poistanut oman toimintansa merkityksen rikoksen toteuttamisessa.

Sen lisäksi, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, yrityksestä ei rangaista, jos rikos jää täytymättä tai tunnusmerkistössä tarkoitettu seuraus syntymättä tekijästä, yllyttäjistä tai avunantajasta riippumattomasta syystä, mutta hän on

vapaaehtoisesti ja vakavasti pyrkinyt estämään rikoksen täyttymisen tai seurauksen syntymisen.

Jos 1—3 momentin perusteella rankaisematta jäävä yritys samalla toteuttaa muun täytetyn rikoksen, se rikos on rangaistava.

3 §

Rikoskumppanuus

Jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen, rangaistaan kutakin rikoksen tekijänä.

4 §

Välillinen tekeminen

Tekijänä tuomitaan se, joka on tehnyt tahallisen rikoksen käyttäen välikappaleena toista, jota ei voida rangaista siitä rikoksesta syntyneen tahallisuuden tai tahallisuuden puuttumisen vuoksi taikka muusta rikosoikeudellisen vastuun edellytyksiin liittyvästä syystä.

5 §

Yllytys

Joka tahallaan taivuttaa toisen tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen, tuomitaan yllytyksestä rikokseen kuten tekijä.

6 §

Avunanto

Joka ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä, tuomitaan avunannosta rikokseen saman lainkohdan mukaan kuin tekijä. Rangaistus

tusta määrättäessä sovelletaan kuitenkin, mitä 6 luvun 8 §:n 1 momentin 3 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään.

Yllytyksestä rangaistavaan avunantoon rangaistaan avunantona.

7 §

Erityiset henkilöön liittyvät olosuhteet

Erityinen henkilöön liittyvä olosuhde, joka poistaa jonkin teon rangaistavuuden taikka vähentää tai enentää sitä, koskee ainoastaan mainituksa suhteessa olevaa tekijää, yllyttäjää tai avunantajaa.

Yllyttäjää tai avunantajaa ei vapauta rangaistusvastuusta se, ettei häntä koske sellainen erityinen henkilöön liittyvä olosuhde, joka perustaa tekijän teon rangaistavuuden.

8 §

Oikeushenkilön puolesta toimiminen

Yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön lakimääräisen toimielimen tai johdon jäsen sekä oikeushenkilössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä taikka sen puolesta työ- tai virkasuhteessa tai toimeksiannon perusteella muutoin toimiva henkilö voidaan tuomita oikeushenkilön toiminnassa tehdystä rikoksesta rangaistukseen siitä huolimatta, ettei hän täytä rikoksen tunnusmerkistössä tekijälle asetettuja erityisehtoja, jos oikeushenkilö nuo ehdot täyttää.

Jos rikos on tehty elinkeinonharjoittajan liikkeeseen kuuluvassa tai muussa oikeushenkilön toimintaan rinnastettavassa järjestäytyneessä toiminnassa, sovelletaan vastaavasti, mitä 1 momentissa säädetään oikeushenkilön toiminnassa tehdystä rikoksesta.

Mitä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos asiasta muualla laissa säädetään toisin.

6 luku

Rangaistuksen määräämisestä

Yleiset säännökset

1 §

Rangaistuslajit

Yleisiä rangaistuslajeja ovat rikesakko, sakko, ehdollinen vankeus, yhdyskuntapalvelu ja ehdoton vankeus.

Erityisiä rangaistuksia virkamiehiä varten ovat varoitus ja viraltapano.

Sotilaan ja muun 45 luvun alaisen henkilön kurinpitörangaistuksia ovat varoitus, poistumisrangaistus, kurinpitosakko ja aresti. Sovellettaessa muuhun kuin 45 luvun alaiseen henkilöön säännöstä, jossa säädetään seuraamukseksi kurinpitörangaistus, hänet tuomitaan kurinpitörangaistuksen sijasta sakkoon.

Oikeushenkilölle tuomitaan yhteisösakko siten kuin 9 luvussa säädetään.

2 §

Rangaistusasteikko ja siitä poikkeaminen

Rangaistus määrätään noudattaen rikoksesta säädettyä rangaistusasteikkoa. Siitä voidaan poiketa siten kuin 8 §:ssä säädetään. Asteikon mukainen enimmäisrangaistus voidaan ylittää siten kuin 7 luvussa säädetään.

3 §

Rangaistuksen määräämisen lähtökohdat

Rangaistusta määrättäessä on otettava huomioon kaikki lain mukaan rangaistuksen määrään ja lajiin vaikuttavat perusteet sekä rangaistuskäytännön yhtenäisyys.

Rangaistuksen mittaamisessa vaikuttavia perusteita ovat tämän luvun 4—8 §:ssä mainitut perusteet niiden ohella, joista muualla laissa säädetään.

Päätettäessä rangaistuksen lajista noudetaan rangaistuksen mittaamisessa vaikuttavien perusteiden ohella, mitä 9—12 §:ssä säädetään.

Rangaistuksen mittaaminen

4 §

Yleisperiaate

Rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

5 §

Koventamisperusteet

Rangaistuksen koventamisperusteita ovat:

- 1) rikollisen toiminnan suunnitelmallisuus;
- 2) rikoksen tekeminen vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä;
- 3) rikoksen tekeminen palkkiota vastaan;
- 4) rikoksen kohdistaminen kansalliseen, rodulliseen, etniseen tai muuhun sellaiseen kansanryhmään kuuluvaan henkilöön tähän ryhmään kuulumisen perusteella; ja

5) tekijän aikaisempi rikollisuus, jos sen ja uuden rikoksen suhde rikosten samankaltaisuuden johdosta tai muuten osoittaa tekijässä ilmeistä piittaamattomuutta lain kielloista ja käsityistä.

6 §

Lieventämisperusteet

Rangaistuksen lieventämisperusteita ovat:

- 1) rikoksen tekemiseen vaikuttanut huomattava painostus, uhka tai muu sen kaltainen seikka;
- 2) rikokseen johtanut voimakas inhimillinen myötätunto taikka poikkeuksellinen ja äkkiarvaamaton houkutus, asianomistajan poikkeuksellisen suuri myötävaikutus tai muu vastaava seikka, joka on ollut omiaan heikentämään tekijän kykyä noudattaa lakia;

3) tekijän ja asianomistajan välillä saavutettu sovinto, tekijän muu pyrkimys estää tai poistaa rikoksensa vaikutuksia taikka hänen pyrkimyksensä edistää rikoksensa selvittämistä; ja

4) 8 §:n 1 ja 3 momentissa mainitut perusteet.

7 §

Kohtuullistamisperusteet

Edellä 6 §:ssä säädetyn lisäksi on rangaistusta lieventävänä seikkana otettava huomioon myös

1) tekijälle rikoksesta johtunut tai hänelle tuomiosta aiheutuva muu seuraus,

2) tekijän korkea ikä, heikko terveydentila tai muut henkilökohtaiset olot sekä

3) rikoksen tekemisestä kulunut huomattavan pitkä aika,

jos vakiintuneen käytännön mukainen rangaistus johtaisi näistä syistä kohtuuttomaan tai poikkeuksellisen haitalliseen lopputulokseen.

8 §

Rangaistusasteikon lieventäminen

Rangaistus määrätään noudattaen lievennettyä rangaistusasteikkoa, jos:

1) tekijä on tehnyt rikoksen alle 18-vuotiaana;

2) rikos on jäänyt yritykseen;

3) tekijä tuomitaan avunantajana rikokseen soveltaen, mitä 5 luvun 6 §:ssä säädetään, tai hänen osallisuutensa rikokseen on muutoin muiden osallisuutta selvästi vähäisempi;

4) rikos on tehty olosuhteissa, jotka läheisesti muistuttavat vastuuvapausperusteiden soveltamiseen johtavia olosuhteita; tai

5) siihen on edellä 6 tai 7 §:ssä mainituilla tai muilla poikkeuksellisilla perusteilla tuomiossa mainittavia erityisiä syitä.

Määrättäessä rangaistusta 1 momentin nojalla tekijälle saa tuomita enintään kolme neljänestä rikoksesta säädetyn vankeus- tai sakkorangaistuksen enimmäismäärästä ja vähintään rikoksesta säädetyn rangaistuslajin vähimmäismäärän. Jos rikoksesta voisi seurata elinkautinen vankeus, enimmäisrangaistus sen sijasta

on kaksitoista vuotta vankeutta ja vähimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta.

Mitä 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös määrättäessä rangaistusta rikoksen alentuneesti syyntakeisena tehneelle. Alentunut syyntakeisuus ei kuitenkaan vaikuta käytettävissä olevaan enimmäisrangaistukseen.

Jos rikoksesta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vankeutta määräajaksi, tuomioistuim voi tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa määrätä rangaistukseksi vankeuden sijasta sakkoa, jos siihen on erityisen painavia syitä.

Rangaistuslajin valinta

9 §

Valinta ehdollisen ja ehdottoman vankeuden välillä

Määräaikainen, enintään kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi (*ehdollinen vankeus*), jollei rikoksen vakavuus, rikoksesta ilmenevä tekijän syyllisyys tai tekijän aikaisempi rikollisuus edellytä ehdottomaan vankeuteen tuomitsemista.

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta ei kuitenkaan saa tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen, elleivät painavat syyt sitä vaadi.

10 §

Ehdollisen vankeuden oheisseuraamukset

Jos ehdollista vankeutta yksinään on pidettävä riittämättömänä rangaistuksena rikoksesta, voidaan sen ohessa tuomita sakkoa, tai jos ehdollinen vankeus on vuotta pidempi, vähintään 20 ja enintään 90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Rikoksen alle 21-vuotiaana tehnyt voidaan tuomita ehdollisen vankeuden tehosteeksi koeajaksi valvontaan, jos tätä on pidettävä perusteltuna tekijän sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi sekä uusien rikosten ehkäisemiseksi.

Ehdollisen vankeuden ohessa tuomittavasta sakosta, yhdyskuntapalvelusta ja valvonnasta on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään. Yh-

dyskuntapalvelu voidaan kuitenkin muuntaa vähintään neljän ja enintään 90 päivän vankeudeksi.

11 §

Yhdyskuntapalvelu

Rikoksentehtijä, joka tuomitaan pituudeltaan määrättyyn, enintään kahdeksan kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen, tuomitaan sen sijasta yhdyskuntapalveluun, jollei ehdottomien vankeusrangaistusten, aiempien yhdyskuntapalvelurangaistusten tai muiden painavien syiden ole katsottava olevan esteenä yhdyskuntapalveluun tuomitsemiselle.

Yhdyskuntapalveluun tuomitsemisen edellytyksenä on, että rikoksentehtijä on antanut suostumuksensa rangaistuksen tuomitsemiseen yhdyskuntapalveluna ja että hänen voidaan olettaa suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta.

12 §

Rangaistuksen tuomitsematta jättäminen

Tuomioistuin saa jättää rangaistuksen tuomitsematta, jos:

1) rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä;

2) tekijä on tehnyt rikoksensa alle 18-vuotiaana ja teon katsotaan johtuneen ymmärtämättömyydestä tai harkitsemattomuudesta;

3) rikos on tekoon tai tekijään liittyvistä erityisistä syistä anteeksiannettavaan tekoon rinnastettava;

4) rangaistusta on pidettävä kohtuuttomana tai tarkoituksettomana erityisesti, kun otetaan huomioon edellä 6 §:n 3 kohdassa ja 7 §:ssä tarkoitettut seikat tai sosiaali- ja terveydenhuollon toimet; taikka

5) rikos ei yhteisen rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten johdosta olennaisesti vaikuttaisi kokonaisrangaistuksen määrään.

Tuomitusta rangaistuksesta tehtävät vähennykset

13 §

Vapaudenmenetysajan vähentäminen

Jos määräaikainen vankeusrangaistus tuomitaan teosta, jonka johdosta rikoksen tehnyt on ollut vapautensa menettäneenä yhtäjaksoisesti vähintään yhden vuorokauden, tuomioistuimen on vähennettävä rangaistuksesta vapaudenmenetystä vastaava aika tai katsottava vapaudenmenetys rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

Samoin on meneteltävä, jos vapaudenmenetys on aiheutunut muun saman asian yhteydessä syytteen tai esitutinnan kohteena olleen rikoksen johdosta tai oikeuteen tuotavaksi määrätyn vastaajan säilöön ottamisen johdosta.

Jos rangaistukseksi tuomitaan sakko, vapaudenmenetys on otettava huomioon kohtuullisessa määrin, kuitenkin vähintään vapaudenmenetystä vastaavan ajan pituisena, tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

Jos rangaistukseksi tuomitaan nuorisorangaistus, vapaudenmenetys on otettava huomioon kohtuullisessa määrin vähentämällä tuomittavalle muutoin määrättäviä nuorisopalvelutunteja.

14 §

Ulkomailla tuomitun rangaistuksen vähentäminen

Jos joku Suomessa tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta ulkomailla tuomitun seuraamuksen hän on kokonaan tai osaksi suorittanut, on tuomittavasta rangaistuksesta vähennettävä kohtuullinen määrä. Jos suoritettu seuraamus on ollut vapausrangaistus, tuomioistuimen on vähennettävä rangaistuksesta vapaudenmenetystä vastaava aika. Tuomioistuin voi myös todeta,

että suoritettua seuraamusta on pidettävä riittävänä seuraamuksena rikoksesta.

15 §

Rangaistusvankien kurinpitorangaistusten vähentäminen

Rangaistusvangille voidaan määrätä rangaistuslaitoksessa rikoksesta kurinpitorangaistus siten kuin siitä erikseen säädetään. Jos rangaistusvanki tuomioistuimessa tuomitaan rikoksesta, josta määrätyn kurinpitorangaistuksen hän on kokonaan tai osaksi suorittanut, on rangaistuksesta vähennettävä kohtuullinen määrä, jollei ole perusteltua aihetta jättää vähennystä tekemättä tai pitää suoritettua kurinpitorangaistusta täytenä rangaistuksena teosta.

16 §

Lain 45 luvun alaisten henkilöiden kurinpitoseuraamusten vähentäminen

Tämän lain 45 luvun alaiselle henkilölle voidaan kurinpitomenettelyssä määrätä sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:ssä tarkoitettua rikoksesta kurinpitorangaistus tai -ojennus siten kuin siitä erikseen säädetään. Jos tällainen henkilö on suorittanut kurinpitomenettelyssä määrätyn rangaistuksen tai kurinpito-ojennuksen joko kokonaan tai osaksi ja hänet tuomitaan sen jälkeen samasta rikoksesta tuomioistuimessa rangaistukseen, on jo täytäntöön pantu rangaistus ja ojennus otettava kohtuullisessa määrin huomioon vähennyksenä tai katsottava rangaistuksen täydeksi suoritukseksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vähennystä laskettaessa yksi vapaudenmenetysvuorokausi vastaa yhtä arestivuorokautta, kahden päivän kurinpitosakkoa, kahta poistumisrangaistus- tai poistumiskieltovuorokautta sekä kolmea kertaa ylimääräistä palvelusta.

7 luku

Yhteisestä rangaistuksesta

3 §

Yhteinen sakkorangaistus

Yhteinen sakkorangaistus saa olla enintään 240 päiväsakkoa. Yhteinen sakkorangaistus ei kuitenkaan saa olla eri rikosten enimmäisrangaistusten yhteismäärää ankarampi. Jos jostakin rikoksesta tuomittavalle sakkorangaistukselle on 1 päivän kesäkuuta 1969 jälkeen säädetty erityinen vähimmäismäärä, yhteinen sakkorangaistus ei saa olla sitä pienempi.

Edellä säädettyä ei sovelleta euromääräisesti tuomittavaan uhkasakkoon.

7 §

Aikaisemmin tuomitun yhdyskuntapalvelurangaistuksen huomioon ottaminen

Aikaisemmin tuomittu yhdyskuntapalvelurangaistus voidaan ottaa uutta rangaistusta tuomittaessa huomioon vastaavalla tavalla kuin aikaisempi ehdoton vankeusrangaistus 6 §:n mukaan.

10 luku

Menettämisseuraamuksista

1 §

Menettämisseuraamuksen yleiset edellytykset

Menettämisseuraamuksen määrääminen voi perustua myös rangaistavaksi säädettyyn tekkoon,

2) jonka tekijä on rangaistusvastuusta vapaa 4 luvun 2 §:n, 4 §:n 2 momentin, 5 §:n 2 momen-

tin, 6 §:n 3 momentin tai 45 luvun 26 b §:n 2 momentin nojalla; taikka

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

23 §

Seuraamuksia koskevia säännöksiä

Joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta tai lievistä eläinsuojelurikoksesta, voidaan samalla tuomita menettäneeksi oikeutensa pitää tai hoitaa eläimiä taikka muuten vastata eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka tuomitaan eläinsuojelulain 54 §:n 1 momentin nojalla eläinsuojelurikoksesta ja jota voidaan pitää soveltumattomana tai kykenemättömänä huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Kielto voidaan antaa määräajaksi tai pysyvästi. Kielto voi koskea määrättyjen eläinlajien pitämistä tai eläinten pitämistä yleensä. Eläintenpitokielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, kunnes asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

45 luku

Sotilasrikoksista

14 §

Niskoittelu

Käskyn täyttämättä jättämisestä ei saa tuomita rangaistusta, jos käskyn täyttäminen olisi johtanut selvästi virka- tai palvelusvelvollisuuden

vastaiseen taikka muuten selvästi lainvastaiseen tekoon.

Täydentäviä säännöksiä

26 a §

Voimakeinojen käyttö

Jos vartio-, päivystys- tai poliisitehtävää suorittava sotilas kohtaa vastarintaa, hänellä on oikeus käyttää sellaisia vastarinnan murtamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon joukon tai vartioitavan kohteen turvallisuus, virka- tai palvelustehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus. Edellä mainituin edellytyksin vartiomiehellä on oikeus voimakeinojen käyttöön myös, kun joku hänen pysäyttämiskäskystään huolimatta lähestyy vartioitavaa aluetta, jonne tuleminen on kielletty.

Jos käskynalainen taistelussa, merihädässä tai vastaavassa joukolle tai sen toiminnalle erityisen vaarallisessa tilanteessa esimiehen kiellosta huolimatta pakenee, väkivaltaisesti vastustaa esimiestä tai ei noudata esimiehen vaaran torjumiseksi antamaa käskyä, vaikka käsky on toistettu, esimiehellä on oikeus käyttää käskynalaisia vastaan sellaisia kuuliaisuuden ja järjestyksen palauttamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää teon estämiseksi tai käskyn täyttämiseksi puolustettavina, kun otetaan huomioon käskynalaisen teon vaarallisuus ja tilanne muutenkin.

Sotavangin paetessa on sillä, jonka tehtävänä on estää pakeneminen, oikeus käyttää rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (39/1889) 2 luvun 11 b §:ssä säädettyjä voimakeinoja.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

26 b §

Esimiehen käsky

Teosta, jonka sotilas on tehnyt esimiehensä käskystä, tuomitaan käskynalainen rangaistukseen vain, jos:

1) hän on käsittänyt, että hän käskyn täyttämällä toimisi lakia taikka virka- tai palvelusvelvollisuutta vastaan; tai

2) hänen olisi pitänyt ymmärtää käskyn ja sen edellyttämän teon oikeudenvastaisuus, kun otetaan huomioon käsketyt teon lainvastaisuuden ilmeisyys.

Jos teko on tapahtunut olosuhteissa, joissa käskynalaiselta ei voitu kohtuudella edellyttää käskyn täyttämättä jättämistä, tekijä on kuitenkin rangaistusvastuusta vapaa.

48 a luku

Luonnonvararikoksista

6 §

Metsästyskielto

Metsästyskieltoon määrätty ei saa metsästyskiellon aikana metsästää eikä toimia metsästyslain 28 §:ssä tarkoitettuna metsästyksen johtajana. Metsästyskielto voidaan määrätä myös henkilölle, joka jätetään rangaistukseen tuomitsematta 3 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

pakkokeinolain 1 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 1 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 615/2002, uusi 4 ja 5 momentti ja lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

1 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen ja vangitseminen

Kiinniottaminen

1 §

Jokamiehen kiinniotto-oikeus

— — — — —
Jos kiinniotettava tekee vastarintaa tai pakenee, kiinniottaja saa käyttää sellaisia kiinniottamisen toimittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon rikoksen laatu, kiinniotettavan käyttäytyminen ja tilanne muutenkin.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

2 a §

Itseapu

Rikoksen kautta menetetyn tai muutoin kadotetun irtaimen omaisuuden takaisin hankkimiseksi on turvaututtava viranomaisen apuun. Toimet tällaisen omaisuuden takaisin ottamiseksi ovat kuitenkin itseapuna sallittuja, jos:

1) omaisuus on rikoksen kautta menetetty ja toimiin omaisuuden takaisin ottamiseksi on ryhdytty välittömästi rikoksen tapahduttua; tai

2) menetetty tai kadotettu omaisuus muissa tapauksissa otetaan takaisin siltä, joka pitää sitä oikeudettomasti hallussaan, eikä saatavilla ollut riittävää ja oikea-aikaista viranomaisapua.

Edellä tarkoitetuissa tilanteissa saa käyttää sellaisia omaisuuden takaisin hankkimiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon tapahtuneen oikeudenloukkauksen ilmeisyys sekä uhkaavan oikeudenmenetyksen suuruus ja todennäköisyys.

Rangaistavasta omankädenoikeudesta säädetään rikoslain 17 luvun 9 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

poliisilain 27 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun poliisilain (493/1995) 27 §:n 4 momentti seuraavasti:

27 §	Tämä laki tulee voimaan	päivänä	kuuta
<i>Voimakeinojen käyttö</i>	20	.	

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Laki

rajavartiolaitoksesta annetun lain 24 ja 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolaitoksesta 12 päivänä maaliskuuta 1999 annetun lain (320/1999) 51 §:n 1 ja 2 momentti ja
lisätään 24 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

24 §	51 §
<i>Voimakeinojen käyttö</i>	<i>Sotilasrikossäännösten soveltaminen</i>

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palvelevat ovat rikoslain 45 luvun sotilaita koskevien säännösten alaisia lukuun ottamatta luvun 26 a §:ää.

Sota-aikana ovat rikoslain 45 luvun säännösten alaisia rajavartiolaitoksessa myös luvun 28 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä vastaavissa tehtävissä palvelevat henkilöt, joihin ei kuitenkaan sovelleta mainitun luvun 26 a §:ää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

tullilain 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun tullilain (1466/1994) 17 §, sellaisena kuin se on laissa 505/1995, seuraavasti:

17 §
Mitä poliisilain (493/1995) 27 §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään poliisimiehen oikeudesta käyttää eräissä tapauksissa voimakeinoja, sovelletaan vastaavasti tullimieheen. Henkilöön, joka avustaa tullimestä tämän pyynnöstä tai suostu-

muksella virkatehtävän suorittamisessa, sovelletaan, mitä poliisilain 46 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Laki

järjestyksenvalvojista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 9 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

9 §
Voimakeinojen käyttö

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Laki

rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 ja 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusten täytäntöönpanosta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun lain (39/1889) 2 luvun 2 a § ja 13 §:n 1 momentti sekä 5 luvun 9 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 luvun 2 a § laissa 958/1976 ja 13 §:n 1 momentti laissa 580/2001 sekä 5 luvun 9 § laissa 703/1991, sekä
lisätään 2 lukuun, sellaisena kuin se on siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen, uusi 11 b § seuraavasti:

2 luku

Yleisiä säännöksiä vankeusrangaistuksesta ja sakon muuntorangaistuksesta

2 a §

Rikoslain (39/1889) 6 luvun 13 §:ssä tarkoitettu vapaudenmenetystä vastaava vähennys otetaan rangaistuksen täytäntöönpanossa huomioon sen pituisena kuin tuomioistuimen päätöksessä on määrätty. Samaa kalenteriaikaa koskeva vähennys otetaan huomioon vain kerran. Jos tuomittu on päätöksessä mainittuna kalenteriaikana suorittanut vankeusrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta, vähennystä ei tältä ajalta ole laskettava.

11 b §

Jos vanki yrittää karata tai tekee vastarintaa vartijalle taikka muulle, jonka tehtävänä on estää karkaaminen tai joka on ohjaamassa vankia järjestykseen, on tällä oikeus käyttää sellaisia karkaamisen estämiseksi tai järjestyksen ylläpitämiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina. Laki on sama, jos kysymyksessä olevissa tapauksissa vastarintaa tekee joku muu kuin vanki.

Sillä, joka 1 momentissa mainitun henkilön pyynnöstä tai tämän suostumuksella avustaa tässä tarkoitetun virkatehtävän suorittamisessa, on oikeus sellaisten karkaamisen estämiseksi tai järjestyksen ylläpitämiseksi tarpeellisten voima-

keinojen käyttämiseen, joita voidaan olosuhteisiin nähden pitää puolustettavina.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

13 §

Määräajaksi vankeusrangaistukseen tuomittu voidaan päästää ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan, tuomioistuimen rikoslain 6 luvun 13 §:n nojalla tekemä vähennys mukaan luettuna, kaksi kolmannesta, tai jos ehdonalaiseen vapauteen päästämiseen on erityisiä syitä, puolet siitä, kummassakin tapauksessa kuitenkin vähintään 14 päivää. Erityisenä syynä pidetään sitä, ettei vanki rikoksen tekopäivää edeltäneiden kolmen vuoden aikana ole suorittanut rangaistuslaitoksessa vankeus-

rangaistusta eikä ollut eristettynä pakkolaitoksessa.

5 luku

Täytäntöönpanosta nuorisovankilassa

9 §

Vanki voidaan päästää nuorisovankilasta ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan, tuomioistuimen rikoslain 6 luvun 13 §:n nojalla tekemä vähennys mukaan luettuna, kolmanneksen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

tutkintavankeudesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tutkintavankeudesta 19 päivänä heinäkuuta 1974 annettuun lakiin (615/1974) uusi 15 a § seuraavasti:

15 a §

Mitä rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (39/1889) 2 luvun 11 b §:ssä säädetään oikeudesta käyttää voimakeinoja, sovelletaan vastaavasti, jos tutkintavanki yrittää karata tai

tekee vastarintaa taikka muu henkilö tekee vastarintaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

ilmailulain 37 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun ilmailulain (281/1995) 37 § seuraavasti:

37 §

Järjestys ja pakkokeinot

Jos ilma-alus on vaarassa tai jos matkustajien tai miehistön turvallisuus muutoin vaatii, päälliköllä on oikeus käyttää kiinniottoa, henkilön tai tavarankarkastusta tai muita vastaavia järjestyksen palauttamiseksi tai turvallisuutta uhkaavan vaaran torjumiseksi tarpeellisia keinoja, joita voidaan pitää kokonaisuutena arvioiden puolustettavina, kun otetaan huomioon vaaran suuruus ja tilanne muutenkin. Jokainen miehistön jäsen on velvollinen ilman eri käskyä antamaan päällikölle tarvittavaa apua. Päällikön kehotuksesta

on myös matkustajalla oikeus antaa sellaista apua.

Miehistön jäsenellä ja matkustajalla on oikeus ryhtyä 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ilman päällikön kehotusta, kun on perusteltua syytä uskoa, että toimenpide on välttämätön ilma-aluksen taikka siinä olevien henkilöiden tai tavaroiden suojelemiseksi.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki**järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä annetun lain 4 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan järjestyksen pitämisestä joukkoliikenteessä 17 päivänä kesäkuuta 1977 annetun lain (472/1977) 4 § seuraavasti:

4 §

Jos kulkuneuvosta poistettava tai kiinni otettava matkustaja koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen tai kiinni ottamisen, kuljettajalla on oikeus käyttää sellaisia matkustajan poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon matkustajan käyttäy-

tyminen ja muut olosuhteet. Sama oikeus on kuljettajaa auttavalla matkustajalla.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki**joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annetun lain 11 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan joukkoliikenteen tarkastusmaksusta 11 päivänä toukokuuta 1979 annetun lain (469/1979) 11 §:n 2 ja 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 2 momentti laissa 540/1982, seuraavasti:

11 §

Tarkastajan oikeudet ja vastuu

— — — — —
Jos matkustaja koettaa vastarintaa tekemällä välttää kiinni ottamisen, poliisin luo toimittamisen taikka kulkuneuvosta tai 1 §:n 2 momentissa tarkoitettulta laiturialueelta poistamisen, tarkastajalla on oikeus käyttää sellaisia toimenpiteen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita

voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon matkustajan käyttäytyminen ja muut olosuhteet.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille 5 päivänä joulukuuta 1980 annetun lain (781/1980) 6 §:n 1 ja 2 momentti ja 8 §, sellaisena kuin niistä on 6 §:n 2 momentti laissa 346/1998, seuraavasti:

6 §

Virka-apuosastoon kuuluvan oikeudesta hätävarjeluun on voimassa, mitä rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään.

Virka-apuosastoon kuuluvalla, joka tämän lain mukaisesti suorittaa virka-aputehtävää, on erittäin tärkeässä ja kiireellisessä tehtävässä oikeus poliisimiehen ohjauksessa käyttää sellaisia tehtävän suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joihin poliisimies hänet toimivaltansa nojalla valtuuttaa ja joita tilanne huomioon ottaen voidaan pitää puolustettavina.

8 §

Hätävarjelun liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

— — — — —
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

merimieslain 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 7 päivänä kesäkuuta 1978 annetun merimieslain (423/1978) 74 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

74 §

Järjestyksen ylläpitäminen

Päälliköllä ja häntä avustavalla henkilöllä on oikeus käyttää aluksessa sellaisia järjestyksen ylläpitämiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon vastarinnan vaarallisuus ja tilanne muutenkin.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Laki

ulosottolain 3 luvun 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä joulukuuta 1895 annetun ulosottolain (37/1895) 3 luvun 30 §, sellaisena kuin se on laissa 622/1967, seuraavasti:

3 luku

Yleisiä säännöksiä tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta

30 §

Ulosottomiehellä on oikeus avauttaa lukkoja ja ovia sekä etsiä huoneita ja säilytyspaikkoja, jos täytäntöönpanossa sitä tarvitaan. Vastarintaa kohdatessaan ulosottomiehellä on oikeus saada poliisilta virka-apua, mutta hän voi itsekin käyttää sellaisia vastarinnan murtamiseksi

si tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon virkatehtävän laatu ja vastarinnan vaarallisuus sekä tilanne muutenkin.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

Laki

turvatarkastuksista tuomioistuimissa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvatarkastuksista tuomioistuimissa 3 päivänä joulukuuta 1999 annetun lain (1121/1999) 6 § seuraavasti:

6 §

Henkilön poistaminen tuomioistuimesta

Jos henkilö kieltäytyy turvatarkastustoimenpiteestä, turvatarkastaja voi poistaa hänet tuomioistuimesta.

Turvatarkastaja voi tarvittaessa käyttää sellaisia henkilön poistamiseksi tuomioistuimesta tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet. Tuomiois-

tuimen palveluksessa oleva muu kuin virkamies ja edellä 4 §:n 2 momentissa tarkoitettu turvatarkastaja ei kuitenkaan saa käyttää voimakeinoja henkilön poistamiseksi tuomioistuimesta, ellei muusta lainsäädännöstä muuta johdu.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

turvatarkastuksista lentoliikenteessä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan turvatarkastuksista lentoliikenteessä 22 päivänä huhtikuuta 1994 annetun lain (305/1994) 6 §:n 2 momentti ja
lisätään 6 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

6 §

Paikalta poistaminen

Poistamisessa voidaan tarvittaessa käyttää sellaisia henkilön poistamiseksi lentokenttäalueelta tai lentoasemarakennuksesta tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon lentoliikenteen

turvallisuuden vaarantuminen, poistettavan henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

aluevalvontalain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 18 päivänä elokuuta 2000 annetun aluevalvontalain (755/2000) 31 §:n 3 momentti seuraavasti:

31 §	Hätävarjelusta säädetään rikoslain 4 luvun 4 §:ssä ja pakkotilasta saman luvun 5 §:ssä.
<i>Voimakeinojen käyttö</i>	

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
---	--

Laki

mielenterveyslain 22 d §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 14 päivänä joulukuuta 1990 annetun mielenterveyslain (1116/1990) 22 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1423/2001, uusi 4 momentti seuraavasti:

22 d §	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
<i>Liikkumisvapauden rajoittaminen</i>	

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Laki

säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annetun lain 35 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä 15 päivänä helmikuuta 2002 annetun lain (116/2002) 35 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

35 §	Tämä laki tulee voimaan	päivänä	kuuta
<i>Voimakeinojen käyttö</i>	20	.	

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain (39/1889) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

Laki

sotilaskurinpitolain 8 ja 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetun sotilaskurinpitolain (331/1983) 8 § ja 38 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 8 § osaksi laeissa 652/1991 ja 991/1997 ja 38 §:n 3 momentti mainituissa laissa 991/1997, seuraavasti:

8 §
Jos henkilö, jolle tuomitaan tai määrätään kurinpitoseuraamus, on ennen asian ratkaisemista ollut rikoksen johdosta vapautensa menettäneenä, kurinpitorangeistuksesta tai -ojennuksesta on tehtävä rikoslain 6 luvun 13 §:ssä tarkoitettu vähennys.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua vähennystä laskettaessa yksi vapaudenmenetysvuorokausi vastaa yhtä arestivuorokautta, kahden päivän ku-

rinpitosakkoa, kahta poistumisrangaistus- tai poistumiskieltovuorokautta sekä kolmea kertaa ylimääräistä palvelusta.

38 §

Kumotessaan päätöksen esimies voi määrätä asian otettavaksi uudelleen käsiteltäväksi tai ottaa sen itse välittömästi ratkaistavakseen taikka

saattaa asian toimivaltaiselle syyttäjälle. Asiaa uudelleen käsiteltäessä noudatetaan soveltuvien osin, mitä rikoslain 6 luvun 16 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

nuorista rikoksentekijöistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nuorista rikoksentekijöistä 31 päivänä toukokuuta 1940 annetun lain (262/1940) 6 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 3/1969, seuraavasti:

6 §
Nuorelle rikoksentekijälle tämän kahdeksantoista vuotta nuorempana tekemästä rikoksesta tuomittavan rangaistuksen määrään sovelletaan, mitä rikoslain (39/1889) 6 luvun 8 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 2 ja 4 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

rikesakkomenettelystä annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikesakkomenettelystä 21 päivänä tammikuuta 1983 annetun lain (66/1983) 16 §:n 3 momentti seuraavasti:

16 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Rikesakkotuomari voi jättää rikkojan rangaistukseen tuomitsematta samoin edellytyksin kuin rikoslain 6 luvun 12 §:ssä säädetään.

Laki

vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vaarallisten rikoksenuusijain eristämisestä 9 päivänä heinäkuuta 1953 annetun lain (317/1953) 7 §, sellaisena kuin se on laissa 303/1971, seuraavasti:

7 §

Kun tuomio, jonka mukaan rikoksenteijä voidaan määrätä eristettäväksi pakkolaitokseen, on saanut lainvoiman, kysymys eristämisestä on otettava käsiteltäväksi, kun tuomitusta rangaistuksesta on suoritettu, tuomioistuimen rikoslain 6 luvun 13 §:n nojalla tekemää vähennystä lukuun ottamatta, vähintään kolmannes, kuitenkin viimeistään vuoden kuluessa tuomion antami-

sesta, ja viivytyksettä ratkaistava vankilaoikeudessa. Vankilaoikeuden on määrättävä rikoksenteijä eristettäväksi pakkolaitokseen, jos häntä on pidettävä 1 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla vaarallisena toisen hengelle tai terveydelle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Laki

yhdyksuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yhdyskuntapalvelusta 12 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1055/1996) 3 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 754/1997,
muutetaan 4 §, sellaisena kuin se on laissa 66/2003, ja
lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi viimeksi mainitussa laissa, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Yhdyskuntapalvelu

Yhdyskuntapalveluun tuomitsemisesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään.

4 §

Soveltuvuusselvitys

Yhdyskuntapalvelusta suoriutumisen arvioimista varten kriminaalihuoltolaitos laatii yhdyskuntapalvelusta annetun asetuksen (1259/1990) 3 §:ssä tarkoitetun soveltuvuusselvityksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

rikoslain voimaannanemisesta annetun asetuksen 3 ja 12 §:n kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan rikoslain voimaannanemisesta 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun asetuksen (39/1889) 3 ja 12 §, sellaisena kuin niistä on 3 § laissa 770/1990.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 28 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista 12 päivänä huhtikuuta 2002 annetun lain (282/2002) 28 §:n 4 momentti seuraavasti:

28 §

Vartijan oikeudet

Jos poistettava, kiinni otettava tai turvallisuustarkastuksen kohteeksi joutunut koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, kiinni

ottamisen tai turvallisuustarkastuksen suorittamisen, vartijalla on oikeus käyttää sellaisia henkilön poistamiseksi tai kiinni ottamiseksi taikka turvallisuustarkastuksen suorittamiseksi tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina, kun otetaan huomioon henkilön käyttäytyminen ja muut olosuhteet. Voimakeinojen käyt-

EV 261/2002 vp — HE 44/2002 vp

tön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n _____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
3 momentissa ja 7 §:ssä. 20 .

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 2003
